

Vseživljenjsko izobraževanje učiteljev v programu Erasmus+

Bernarda Božnar

Biotehniški center Naklo, Slovenija, bernarda.boznar@bc-naklo.si

Izvleček

V članku je predstavljen pomen vseživljenjskega izobraževanja učiteljev. Praktično izobraževanje lahko poteka tudi v programih Erasmus+ na partnerskih šolah v Evropi. Dijaki in učitelji v različnih programih izpopolnjujejo svoje strokovne in ključne kompetence. V novembru 2016 je v okviru projekta Let's cross borders – school for life potekalo štiridnevno praktično izobraževanje treh profesorov Biotehniškega centra Naklo na Kaufmännische Schulle Geislingen v Nemčiji. Nemška šola izvaja šest različnih programov na področju podjetništva in administracije in se odlično povezuje z različnimi podjetji in univerzo. V članku so predstavljene različni primeri dobrih šolskih praks. Med drugim izkušnje s šolskim učnim podjetjem, uporabo šolske projekcijske kamere, minuto za zdravje in varovanjem osebnih podatkov. Nekateri nemški učitelji imajo tudi izkušnje z izobraževanjem beguncev Afrike in Azije, ki poteka v posebej prilagojenih programih.

Ključne besede: vseživljenjsko učenje, mednarodni projekt, Erasmus+, srednja šola, Nemčija

Navedite 5 do 7 ključnih besed v ednini.

Lifelong learning for teachers in Erasmus+ program

Abstract

This article presents the meaning of lifelong learning for teachers. Practical training can proceed in Erasmus+ programs on partners' schools through Europe. Students and teachers can improve professional and key competences. In November 2016 three teachers from Biotechnical Centre Naklo attended a four day practical learning on Kaufmännische Schulle Geislingen in Germany. German school has six different learning programs in the field of entrepreneurship and administration and the school is excellently linked with different enterprises and with university. Different examples of good school practices are presented in the article. Such as experiences with school learning company, usage of visual presenters, minute for health and protection of personal data. Some German teachers have experiences with education for refugees from Africa and Asia which is organized in special programs.

Key words: lifelong learning, international project, Erasmus+, secondary school, Germany

1 Vseživljenjsko izobraževanje učiteljev

Družba in tehnologija se neprestano spreminjata. S tem pa se spreminjajo tudi metode in vsebine poučevanja na srednjih šolah. Za njihovo uspešno uvajanje je za učitelje nuno potrebno, da se stalno izobražujejo. Obstaja veliko zanimivih načinov izobraževanja, kjer se učimo od kolegov v sosednjih državah ter preko sodelovanja v mednarodnih projektih. Učitelj, ki je dovolj strokovno usposobljen in motiviran za delo, je lahko uspešen in priljubljen med dijaki. Le učitelj, ki se izobražuje, se lahko kvalitetno odziva na izzive sodobne družbe in pripravlja dijake na aktivno in vseživljenjsko učenje.

»Izobraževanje je dolgotrajen in načrten proces razvijanja posameznikovih znanj, spretnosti in navad, ki poteka na šolah in drugih izobraževalnih ustanovah pa tudi zunaj njih« (Ferjan, 1999, str. 11) Učitelji se izobražujejo na področju predmeta, ki ga poučujejo, na področju pedagogike in psihologije. Nekatera izobraževanja so organizirana za celoten šolski kolektiv in potekajo ponavadi na šolah. Učitelji se lahko udeležijo različnih bolj ali manj praktičnih izobraževanj, ki so denarno podprta s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Zelo zanimiva in uporabna izobraževanja so možna tudi preko programov Erasmus+.

Erasmus+ program je bil ustanovljen 1. januarja 2014 in je združil različna izobraževanja in sodelovanja znotraj EU. Ključni ukrep 1 omogoča učne mobilnosti v tujini. Vanje se lahko vključijo dijaki v poklicnem in strokovnem izobraževanju, študenti in odrasli. Strokovno izobraževanje pa je možno tudi z obiskom srednje šole v tujini, kjer učitelji spremljajo pouk in izvedejo učno uro. Taka izobraževanja so zelo praktična in ciljno naravnana. In vedno se najde kakšna novost oz. zanimivost, ki jo je možno prenesti v domačo šolo in s tem izboljšati kvaliteto vzgoje in izobraževanja.

Na BC Naklo v obdobju od 1. 6. 2016 do 31. 1. 2018 poteka projekt Let`s cross borders – school for life, ki omogoča usposabljanje dijakov in učiteljev na partnerskih šolah v Nemčiji, Estoniji, Avstriji in na Norveškem.

2 Kaufmännische Schulle Geislingen

Kaufmännische Schulle Geislingen (KSG) je srednje velika šola v Nemčiji, v zvezni deželi Baden-Württemberg. Šolo obiskuje okoli 900 dijakov, ki se izobražujejo na strokovni šoli, ki je usmerjena v podjetništvo in administracijo. Mesto Geislingen am Steige ima okoli 25.000 prebivalcev. Na šoli je šest različnih programov, v katerih lahko dijaki dosežejo tri različne ravni izobraževanja. Na najzahtevnejši ravni dijaki zaključijo izobraževanje z eksternim izpitom, ki jim omogoča vpis na univerze.

Šola si na vsakih pet let postavi nekaj ključnih ciljev, kjer želi nadgraditi in izboljšati svoje delo. V preteklem obdobju je bil eden od ciljev izboljšati možnosti dijakov za zaposlitev po končanem šolanju. V sednjem obdobju želijo izboljšati kvaliteto stikov s šolami iz drugih držav. Tako so sodelovali v mednarodnem naravoslovnem projektu z različnimi šolami. V letu 2016 je več učiteljev in vodstvenih delavcev KSG obiskalo BC Naklo in belgijsko šolo Onze-Lieve-Vrouw-Presentatie Secundair Onderwijs (OLVP) iz mesta St. Niklaas. Mobilnost je bila izvedena preko Erasmus+ programa, ključni ukrep 1.

KSG ima redne stike z lokalno univerzo, s trgovsko zbornico ter z več podjetji, pri katerih dijaki opravljajo prakso na različnih oddelkih. Šola želi izboljšati pripravljenost

dijakov za delo v drugih državah EU. Prav tako želi razvijati pri dijakih kompetence, ki bodo omogočale njihovo samozaposlitev.

Šola izvaja šest programov na treh različnih nivojih srednješolskega izobraževanja:

- Ekonomska gimnazija je najzahtevnejši program in traja 3 leta. Poleg poglobljenega splošnega izobraževanja dijaki pridobijo strokovna znanja in po uspešno opravljenem eksternem izpitu lahko nadaljujejo študij na univerzi.
- Ekonomska šola je dvoletni program, ki pripravlja dijake na trg dela. Poleg 17-ih ur splošnih predmetov imajo tedensko še 11 ur strokovnih predmetov, od katerih so 4 ure praktični pouk na šoli.
- Trgovski dualni program ima dve stopnji. V prvem letu se dijaki osredotočijo na prodajo v podjetjih in v trgovini. V drugem letu se osredotočijo na predstavitve na sejmih.
- Po končani ekonomski šoli se dijaki lahko vpišejo v enoletni program, v katerem pridobijo dodatna splošnoizobraževalna znanja in po uspešno opravljenem eksternem izpitu lahko nadaljujejo študij na univerzi.
- Program izobraževanja odraslih (prodajalec v trgovini na drobno, trgovec v trgovini na veliko, logistik) poteka od dveh do treh let. Udeleženci so zaposleni v ustreznem podjetju. Dvakrat tedensko imajo pouk strokovnih predmetov na šoli.

2.1 Izobraževanje učiteljev na KSG

Tri učiteljice, profesorice geografije, zgodovine in nemščine, z BC Nakla smo se v novembru 2016 udeležile štiridnevnega izobraževanja na KSG. Namen izobraževanja je bila izmenjava dobrih praks z udeležbo pri pouku različnih predmetov. Izvedle smo tudi eno učno uro, v kateri je profesorica nemščine v nemškem jeziku predstavila izbrano temo.

Pred obiskom KSG sem imela mnenje, da je učna tehnologija na nemških šolah v bistveno boljšem stanju kot v Sloveniji. Po obisku lahko rečem, da je moje mnenje deljeno. Šola zadnjih pet let zaradi kadrovskih težav ni vlagala v računalniško tehnologijo. Sledilo je sesutje računalniške mreže na šoli. To pomeni, da je povezava računalnikov z internetom omejena, printanje na šoli pa povsem nemogoče. Učitelji nad tem stanjem na šoli niso navdušeni, vendar se stvari z novim računalničarjem na šoli počasi obračajo na bolje. Za načrtovanje urnika šola ne uporablja računalniških programov. Šolski urnik nastaja v pisatni podravnatelja na steni. Vsak učitelj ima določen znak in tako pred začetkom pouka na steni nastanejo trije urniki: za razrede, za učilnice in za učitelje. Postopek nastajanja urnika gre torej še po starem. Sestavljenec tega urnika nam je zaupal, da je za šolo z 900 dijaki še možno sestaviti urnik, za večje šole pa ne bi bilo več možno. Kasneje novi urnik predstavijo v računalniški program, ki predlaga še določene izboljšave.

Šola uporablja zanimiv učni pripomoček, ki ga v Sloveniji še nismo zasledili. Gre za kamero¹, ki jo je uporabljalo pri svojih urah kar nekaj učiteljev. Kamera se nahaja na učiteljski mizi ali še bolje na premičnem nekoliko višjem pultu. Z njo snemamo delovni list, predmet ali fotografijo, ki jo preko kamere in projektorja projeciramo na belo tablo. Prednost take tehnike je, da nam fotografije ali delovnega lista ni potrebno imeti v elektronski obliki in da ne potrebujemo računalnika. Učitelj lahko sproti

¹ V angleščini se za to napravo uporabljajo izrazi »document camera«, »visual presenters« ali »visualiser«.

dopolnjuje delovni list in dijaki lažje sledijo učiteljevemu zapisu. Nemški učitelji so pohvalili njeno uporabno vrednost. Kamere so lahko različnih kvalitet, na trgu pa stanejo od 200 do 800 EUR.

Slika 1: Uporaba šolske kamere
Vir: D. Ravnihar

V šoli smo se udeležili pouka pri predmetu Global studies – Globalne študije. Gre za izbirni predmet v programu ekonomska gimnazija in je zelo primerna izbira, če dijaki nameravajo nadaljevati izobraževanje na univerzi. Predmet se izvaja v vseh treh letih in temelji na projektnem delu. Poučujeta ga dva učitelja, ki imata ponavadi različno izobrazbo. Dijaki obišejo knjižnico, spoznavajo različne digitalne vire, obišejo univerzo in raziskovalne institucije. Cilj predmeta je, da se dijaki odločijo za neko konkretno temo, ki jo raziščejo s pomočjo virov in raziskovanja ter na koncu šolskega leta predstavijo svojo raziskovalno nalogo. Delo poteka počasi in postopoma.

Pri pouku smo se srečali tudi z »minuto za zdravje«. Dvakrat na dan se sredi ure oglasi zvonec, ki naznani, da so na vrsti ne samo ena ampak kar tri minute za zdravje. V kolikor razred takrat ne piše testa, dežurni dijak pride pred razred in ob lastni glasbi vodi različne telovadne vaje. Kreativnost dijakov je s tem zagotovljena, čeprav je omejena na šolsko učilnico. Odzivnost razredov je različna, večina pa je to idejo vzela za svojo. Učitelji ugotavljajo, da se po tej kratki telovadbi dijaki lažje osredotočijo na pouk in bolje sodelujejo. V nekaterih razredih so na voljo tudi miniaturne mize za namizni tenis, tako da lahko dijaki in učitelji s svojimi loparji in žogicami odigrajo igro.

Opazili smo, da je na nemških šolah varovanje osebnih podatkov in ocen dijakov na izredno visoki ravni. Osebni podatki dijakov so učiteljem in zaposlenim dostopni samo takrat, ko so neobhodno potrebni. Učitelji imajo svoje redovalnice in zaradi varovanja osebnih podatkov dijake vanje vpišejo raje pod šiframi. Klasične papirnate ali elektronske redovalnice med letom ne uporabljajo. Tudi razrednik ne ve, kakšne ocene imajo njegovi dijaki pri predmetih, ki jih sam ne poučuje. Na koncu leta učitelji ocene vpišejo v elektornsko redovalnico in izpišejo spričevalo.

2.2 Izobraževanje beguncev

Mesto Geislingen je sprejelo večje število beguncev iz Azije in Afrike. Nastanjeni so šolskem športnem igrišču v na novo nastalem kontejnerskem naselju. Mesto je za njih organiziralo pouk v najetih prostorih, ki so jih preuredili v učilnice. Učijo se nemškega jezika, timskega dela, za njih organizirajo tudi pouk različnih praktičnih

veščin, od kuhanja do dela v mizarški delavnici. Begunci niso integrirani v redni šolski sistem, jim pa občasno pripravijo skupne delavnice z nemškimi dijaki. Izkušnja obiska pouka za begunce je bila zelo močna. Učiteljica Mojca Logar jo je objavila v Gorenjskem Glasu. Ker je izredno zanimiva, jo navajam v celoti.

»Videla sem, kako delajo z begunci v Nemčiji. S kolegicami smo bile na šoli v bližini Ulma. Pisali smo nov evropski projekt, ki bo vključeval šole iz Belgije, Nemčije in našo. Zelo rada sodelujem v takšnih projektih, ker se tako na lastne oči prepričam, kakšne so šole v tujini, kako živijo, kako delajo. Vnaprej sem prosila, da bi rada videla delo z begunci. In so nam ga pokazali. Učiteljica teologije, protestantska pastorka, nas je najprej sprejela, nam razložila delo in potem smo se podali v sosednjo stavbo, kjer poteka pouk z begunci. Zelo veliko tovrstnih učiteljev je teologov, takšnih in drugačnih, saj je tamkajšnja skupnost določila, naj se aktivno vključijo v trenutno zelo potrebno delo. Ko smo stopili v stavbo, so učiteljico na hodniku že čakali mladostniki vseh starosti in barv. Navdušeno so jo pozdravljali. Eni so sedeli z nogami na mizi, večinoma so imeli opravka s telefonom, precej deklet je bilo zavitih v rute. V učilnici so bili arabski napisi, dober dan in nasvidenje in seveda zraven tudi nemški in angleški. Najprej so se kar nekaj časa ukvarjali s kocko, ki je potovala od enega do drugega. Na njej so bile napisane osnovne fraze (Kako ti je ime? Koliko si star? Od kod prihajaš? Koliko časa si že tukaj?). Vsak je moral priti na vrsto. Potem so imeli vadnico, kjer so začeli od začetka. Kot neka slikanica, črke in pisava – arabska abeceda je povsem drugačna, izpolnjevali so neki list. Obvezno je po eni šolski uri sledil odmor. »Dijaki« so bili različnih starosti – od 17 do 26 let, prihajali so iz Sirije, Somalije, Maroka, Afganistana, Iraka. Njihova doba bivanja v Nemčiji se je gibala od dva do deset mesecev. Lepo so sedeli v klopih, dvigovali roko, ko so želeli kaj vprašati, vmes jih je učiteljica tudi mirila. Bili so tolerantni drug do drugega. Nameščeni so bili v begunjskem centru, ki je bil v bližini šole. Drugo uro so se igrali spomin. Posamezen predmet so poimenovali po nemško, člani so jim delali precej preglavic, druga skupina se je igrala Jengo. Njihova sposobnost koncentracije je pač takšna, da po eni uri potrebujejo razvedrilno uro. Dobili so še domačo nalogo in počasi smo se poslovili. Obvezno smo se slikali, narisala sem, kje je Slovenija, in potem so odšli. Kaj bodo delali popoldne? Morda naloge, ostali niti ne upajo vprašati. Upamo, da naslednji dan zopet pridejo. Ob koncu »tečaja« bodo imeli preizkus znanja nemščine. Če bo njihovo znanje na nivoju A1 in A2, jih bodo usmerili v nadaljnje izobraževanje. Mnogi nimajo urejenega statusa. Tisti, ki so prišli z vojnih območij, bodo že lahko ostali, iz Maroka ali Afganistana se bodo verjetno morali vrniti domov. Prvi vtis, ki me je spreletel, je bil: dragi Nemci, ali je lažje integrirati in »uvažati« tujce kot imeti lastne otroke?« (Logar, 2016)

Slika 2: Pouk nemščine za begunske srednješolce
Vir: B. Božnar

2.3 Praktično izobraževanje dijakov

V marcu 2017 je na dvanajstdnevno praktično izobraževanje na šolo odšlo 10 gimnazijcev z BC Nakla. Sredstva za izpeljavo programa usposabljanja je BC Naklo pridobil v projektu Erasmus+ »School4life« in »GimBc-Po«. V programu so dijaki razvijali svoje podjetnostne kompetence, poglobili so znanje nemškega jezika in spoznavali kulturne posebnosti Nemčije. Dijaki so bili razporejeni v različne razrede, kjer so se priključili njihovim uram ekonomije, informatike, zgodovine, biologije in podobno. Najbolj zanimivo je bilo v v šolskem učnem podjetju.

Šolsko učno podjetje deluje v posebni učilnici, ki je urejena podobno kot pisarne v podjetjih. Dijaki imajo na voljo računalnike, kartotete, omare s fascikli, predstavitvene panoje ... Prodajajo svoje storitve in izdelke podobnim učnim podjetjem, plačujejo račune, izdelujejo marketinške strategije in pošiljajo ponudbe. Delo poteka v timih in v sproščenem, a še vedno delovnem vzdušju.

3 Zaključek

Vseživljenjsko izobraževanje učiteljev je v hitro spreminjajoči se družbi zelo dobrodošlo. Omogočajo nam ga tudi sredstva EU. Pri Erasmus+ programih mora šola ugotoviti, na katerih področjih želi praktično izobraževati dijake in učitelje. Potrebno je najti primerne institucije, največkrat je so to šole s sorodnimi programi ali pa vsebinsko dopolnjujočimi programi. Udeleženci izobraževanja izpopolnijo svoje strokovne in ključne kompetence. V slovenskem šolskem sistemu je trenutno trend, da se podjetnostna kompetenca bolj sistematično vključuje pri različnih predmetih v osnovnih in srednjih šolah.

Kaufmännische Schulle Geislingen v Nemčiji je šola usmerjena v podjetništvo in administracijo. V štiridnevem izobraževanju, ki smo se ga udeležile tri profesorice, smo videli, da šola, odlično sodeluje z gospodarstvom. Praksa dijakov v podjetjih je utečena in zelo strukturizirana. Odlično deluje tudi šolsko učno podjetje. Opazile smo, da imajo tudi šole v razvitih državah lahko veliko težav s sodobno tehnologijo, hkrati pa uporabljajo nekatere nove učne pripomočke. Varovanje osebnih podatkov dijakov

je na visoki ravni. Nemška mesta so sprejela veliko beguncev, ki zelo počasi s posebnimi programi spoznavajo nemški jezik, osnove timskega dela ter se učijo določenih poklicnih veščin.

Tokratna mednarodna konferenca nosi naslov »Svetovi, ki nas povezujejo«. Iz izkušenj lahko potrdim, da so praktična izobraževanja učiteljev na partnerskih šolah eden od mostov, ki povezuje Slovenijo z evropskimi državami in predstavlja možnost, da pedagoški delavci drug drugemu odpiramo svoje svetove.

4 Viri in literatura

Ferjan, M.: *Organizacija izobraževanja*. Kranj: Moderna organizacija, 1999.

<http://www.erasmusplus.si/kljucna-aktivnost-1/>, 25 .4. 2017

<http://www.ksgeislingen.de/>, 25 .4. 2017

https://en.wikipedia.org/wiki/Document_camera, 25. 4. 2017

Logar, M.: Begunci. v *Gorenjski Glas* 29. 11. 2016 (citirano: 25. 4. 2017). Dostopno na naslovu:

[http://www.gorenjskiglas.si/article/20161129/C/161129760/1082/1169/begunci-
/&template=komentar](http://www.gorenjskiglas.si/article/20161129/C/161129760/1082/1169/begunci-/?template=komentar)